

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Adviesraad Internationale Vraagstukken
Postbus 20061
Den Haag

**Directie Mensenrechten,
Goed Bestuur, Emancipatie
en Humanitaire Hulp**
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.minbuza.nl

Contactpersoon

T 070-3484817
F 070-3485049
dmh-mr@minbuza.nl

Datum 10 juli 2012
Betreft Regeringsreactie op uw advies over de receptorbenadering

Onze Referentie
DMH/MR-346/12

Zeer geachte heer Korthals Altes,

De regering heeft kennis genomen van het in april 2012 op eigen initiatief uitgebrachte AIV-advies « de receptorbenadering: een kwestie van maatvoering ». In deze reactie staat het kabinet stil bij de belangrijkste aanbevelingen en conclusies uit het briefadvies. De receptorbenadering benadrukt dat mensenrechten universeel zijn, maar dat de implementatie ervan een nationale aangelegenheid is. Bestaande maatschappelijke structuren worden ingezet om de universele mensenrechten te bevorderen.

Een afschrift van deze brief wordt aan de Voorzitters van de Tweede Kamer en de Eerste Kamer gezonden.

Inleiding

Op 29 juni 2011 heeft de Tweede Kamer een motie van de leden Van der Staaij, Dijkhoff, Van Bommel en Çörüz aangenomen over de receptorbenadering. De regering werd verzocht een pilot te laten uitvoeren 'om de bruikbaarheid van de receptorbenadering voor het Nederlandse mensenrechtenbeleid vast te stellen', met bijzondere aandacht voor 'de vraag hoe kan worden verzekerd dat een mix van de confrontatie- en de dialoogbenadering kan leiden tot een verhoging van de effectiviteit van de Nederlandse inspanningen op mensenrechtengebied'. De minister heeft invulling gegeven aan dit verzoek uit de Kamer met het starten van een pilot in samenwerking met de Universiteit Utrecht. Deze werd toegelicht in een brief aan de Tweede Kamer.[1]

De AIV stelt in het begin van zijn briefadvies dat, hoewel de minister van Buitenlandse Zaken de receptorbenadering niet noemt in zijn notitie 'Verantwoordelijk voor Vrijheid', het begrip lijkt uit te groeien tot een centraal concept in het mensenrechtenbeleid. Het kabinet hecht er aan te benadrukken dat de receptorbenadering een onderdeel vormt van het mensenrechtenbeleidsinstrumentarium. De receptorbenadering is niet het enige instrument, maar er gaat extra aandacht naar uit.[2]

De receptorbenadering

In het vervolg van het advies gaat de AIV dieper in op de brief aan de Tweede Kamer van 7 maart jl. waarin de regering haar visie op de receptorbenadering uiteenzet. De AIV wenst een aantal elementen uit de brief 'sterk te nuanceren'. Het kabinet zal hieronder op elk van deze elementen ingaan.

De AIV vindt het van groot belang om steeds primair of minstens gelijktijdig uit te gaan van een rechtenbenadering en de daarbij behorende handhavingsmechanismen. De regering is het met de AIV eens dat de rechtenbenadering van groot belang is bij het bevorderen van mensenrechten. De regering is echter ook van mening dat het uiteindelijk niet gaat om de manier waarop een land de mensenrechten verzekert, maar dat een land die mensenrechten verzekert. In sommige gevallen is implementatie van mensenrechtenverdragen effectiever via niet-juridische sociale en culturele instituties, zoals religieuze en maatschappelijke organisaties, academici en vrouwenorganisaties, ook op lokaal en regionaal niveau.

In de brief van 7 maart constateert de AIV dat de wijze waarop de term rights-based approach wordt gebruikt een niet-houdbare tegenstelling lijkt te suggereren, omdat ook een niet-juridische implementatie van een mensenrecht uiteindelijk datzelfde mensenrecht als uitgangspunt neemt, en daarmee rights-based is. Strikt genomen is dit juist. De regering wenst via deze weg dan ook te benadrukken dat de definitie van rights-based zoals gebruikt in de brief begrepen dient te worden als 'juridisch'.

De AIV merkt in haar advies op dat rekening houden met de lokale context van mensenrechten niet nieuw is, en dat wat nu de 'receptorbenadering' heet al langer deel uitmaakt van het mondiale mensenrechtendebat. Daarbij verwijst de AIV naar eerder uitgebrachte adviezen en de regeringsreacties daarop. De regering wijst er op dat de receptorbenadering is toegevoegd aan het instrumentarium met het doel extra aandacht voor deze aanpak in het beleid te bewerkstelligen. Minder met het opgeheven vingertje, meer dialoog en concrete samenwerking. Minder confrontatie, meer communicatie. Minder aandringen op wetgeving en in rechte afdwingbare individuele rechten, en meer gebruik maken van lokale sociaal-culturele arrangementen om een maatschappelijk proces gericht op bevordering van mensenrechten te stimuleren. Daarbij zal de regering op evenwichtige wijze gebruik blijven maken van de volledige mix van instrumenten. De regering zal waken voor een te eenzijdige aandacht voor lokale cultuur en traditionele instituties, waardoor de slachtoffers van mensenrechtenschendingen als gevolg van traditionele culturele praktijken buiten beeld raken.

De AIV deelt de lijn van de regering dat landen moeten worden aangesproken op de verdragen die ze zelf hebben ondertekend en geratificeerd, maar tekent daarbij terecht aan dat juist ook landen die die verdragen niet hebben geratificeerd op de naleving van de rechten van de mens mogen en moeten worden aangesproken. Universaliteit betekent dat de gelding van deze rechten niet afhankelijk is van ondertekening of ratificatie van verdragen. Zoals vastgelegd in de mensenrechtenstrategie 'Verantwoordelijk voor Vrijheid' spreekt Nederland zich uit tegen grove mensenrechtenschendingen, zoals foltering, het opleggen van de doodstraf en het buitengerechtelijk laten verdwijnen van mensen. Nederland veroordeelt ernstige schendingen van mensenrechten om duidelijk te maken dat dergelijke schendingen moeten worden aangepakt, en om internationale aandacht en steun te genereren. De receptorbenadering sluit het aanspreken van landen op hun verantwoordelijkheden niet uit. Juist met een kritische maar constructieve dialoog, kunnen problemen aan de orde worden gesteld en stappen vooruit worden gezet.

De pilotprojecten

Ten aanzien van de voorgestelde pilotprojecten stelt de AIV dat de vraagstelling cruciaal is, en dat vanuit wetenschappelijk gezichtspunt een methodologisch goed onderbouwde nulmeting noodzakelijk is, hetgeen in de praktijk onmogelijk lijkt. De regering onderschrijft het belang van een goede vraagstelling met het oog op de evaluatie. Het is bij een evaluatie echter te simpel om een direct causaal

verband te veronderstellen tussen de interventies en de resultaten. Het is dan ook reëel om niet meer te verwachten dan het vinden van goede aanknopingspunten om de validiteit van de receptorbenadering te toetsen.

**Directie Mensenrechten,
Goed Bestuur, Emancipatie
en Humanitaire Hulp**

Tot slot kan de regering zich vinden in de suggestie van de AIV om het project in China niet te beperken tot door China geratificeerde mensenrechtenverdragen (zoals de Internationale Verdragen inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten en de Rechten van het Kind), maar om met het project juist ook aanknopingspunten te zoeken voor tenuitvoerlegging van de vele verdragen die China niet heeft geratificeerd, zoals het Internationale Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten. De regering is daarover reeds in overleg met de Universiteit Utrecht.

Onze Referentie
DMH/MR-346/12

In overleg met de voorzitter van de Commissie Mensenrechten van de AIV zal gezocht worden naar een goede opzet voor een gesprek over de receptorbenadering.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

Dr. U. Rosenthal

[1] Brief van 7 maart 2012.

[2] Stenogram nota overleg, p. 84.